

مقام خشیت

(سخن مدیر مسئول)

دکتر احسان پوراسماعیل
استادیار مؤسسه‌ی آموزش عالی
آرمان رضوی
Dr.EhsanPouresmaeil@
gmail.com

خشیت به معنای مثبت آن، عبارت است از بیمی آگاهانه که فقط عالم به آن دست می‌یابد ﴿إِنَّمَا يَخْشَى اللَّهَ مِنْ عِبَادِهِ الْعُلَمَاءُ﴾ (فاطر، ۲۸) یعنی: از میان بندگان خدا، تنها دانشوران از او خشیت دارند.

اما این خشیت از چه روست؟

این خشیت می‌تواند از سویی به سبب پی بردن به عظمت خالق هستی، و از دیگر سو، یافتن فقر ذاتی خویشتن خویش، باشد «اللَّهُمَّ أَنْتَ الْعَنِي عَنِّي وَبِي الْفَاقَةُ إِلَيْكَ أَنْتَ الْعَنِي وَأَنَا الْفَقِيرُ إِلَيْكَ» (شیخ کلینی، الکافی، ج ۲، ص ۵۴۵) که پشتوانه‌ی آن علم و معرفت است «مَنْ عَرَفَ نَفْسَهُ فَقَدْ عَرَفَ رَبَّهُ» (امام صادق ع، مصباح الشریعة، ص ۱۳).

این خشیت می‌تواند به سبب قصور در بندگی باشد «اللَّهُمَّ لَا تَجْعَلْنِي مِنَ الْمُعَارِبِينَ وَلَا تُخْرِجْنِي مِنَ التَّقْوِيرِ» (شیخ کلینی، الکافی، ج ۲، ص ۷۳).

این خشیت می‌تواند به خاطر گناهان و اعمال ناشایست باشد که در این صورت اشک دیده، نجات‌دهنده‌ی آدمی است: «... الْبُكَاءُ مِنْ خَشْيَةِ اللَّهِ نَجَاةٌ مِنَ النَّارِ» (محدث نوری، مستدرک الوسائل و مستنبط المسائل، ج ۱۱،

ص (۲۴۰).

این خشیت می‌تواند به خاطر بیم از برزخ و قیامت باشد: «... وَ مَا لِي لَا أَبْكِي وَ مَا أَدْرِي إِلَيَّ مَا يَكُونُ مَصِيرِي وَ أَرَى نَفْسِي تُخَادِعُنِي وَ أَيَّامِي تُخَاتِلُنِي وَ قَدْ حَقَّقْتُ عِنْدَ رَأْسِي أَجْنَحَةَ الْمَوْتِ فَمَا لِي لَا أَبْكِي أَبْكِي لِخُرُوجِ نَفْسِي أَبْكِي لِظُلْمَةِ قَبْرِي أَبْكِي لِضِيقِ لِحْدِي أَبْكِي لِسُؤَالِ مُنْكَرٍ وَ نَكِيرٍ أَيَّامِي أَبْكِي لِخُرُوجِي مِنْ قَبْرِي عُرْيَانًا ذَلِيلًا حَامِلًا ثِقَلِي عَلَى ظَهْرِي أَنْظُرُ مَرَّةً عَن يَمِينِي وَ أُخْرَى عَن شِمَالِي إِذِ الْخَلَائِقُ فِي شَأْنٍ غَيْرِ شَأْنِي ﴿لِكُلِّ أَمْرٍ مِنْهُمْ يَوْمَئِذٍ شَأْنٌ يُغْنِيهِ وَ جُوهٌ يَوْمَئِذٍ مُّسْفِرَةٌ ضَاحِكَةٌ مُّسْتَبْشِرَةٌ وَ وُجُوهٌ يَوْمَئِذٍ عَلَيْهَا غَبَرَةٌ تَرْهَقُهَا قَتَرَةٌ﴾ وَ ذَلَّةٌ» (شیخ طوسی، مصباح‌المتعبد، ج ۲، ص ۵۹۱).

...

هر چه که هست، باید نتیجه‌ی علم رسیدن به مقام خشیت باشد، تا عالم هماهنگ با جریان هستی پیش رود ﴿لَوْ أَنْزَلْنَا هَذَا الْقُرْآنَ عَلَى جَبَلٍ لَّرَأَيْتَهُ خَاشِعًا مُّتَصَدِّعًا مِّنْ خَشْيَةِ اللَّهِ وَ تِلْكَ الْأَمْثَالُ نَضْرِبُهَا لِلنَّاسِ لَعَلَّهُمْ يَتَفَكَّرُونَ﴾ (الحشر، ۲۱).

از این‌رو اگر کسی به کسب علم مشغول است و بعد از مدتی در خود تغییر مثبتی نیافت، بایسته است به مسیر خود شک کند و دریابد که آیا در پی محفوظات علمی بوده یا در پی نور علم؟ آیا در پی کسب شهرت بوده یا کسب معرفت؟ ... چون:

اهل خشیت تذکار به یکتایی خداوند را می‌پذیرند: ﴿سَيَذَكَّرُ مَنْ يَخْشَى﴾

(الأعلى، ۱۰).

و در زمهری کسانی هستند که امید هدایت شدنشان هست: «... وَ لَمْ يَخْشَ إِلَّا اللَّهَ فَعَسَىٰ أُولَٰئِكَ أَنْ يَكُونُوا مِنَ الْمُهْتَدِينَ» (التوبة، ۱۸).
 دارای صفت اولوالالباب هستند: «إِنَّمَا يَتَذَكَّرُ أُولُو الْأَلْبَابِ ... وَ الَّذِينَ يَصِلُونَ مَا أَمَرَ اللَّهُ بِهِ أَنْ يُوصَلَ وَ يَخْشَوْنَ رَبَّهُمْ وَ يَخَافُونَ سُوءَ الْحِسَابِ» (الرعد، ۱۹-۲۱).

آمرزش و پاداشی بزرگ نصیبشان خواهد شد: «إِنَّ الَّذِينَ يَخْشَوْنَ رَبَّهُمْ بِالْغَيْبِ لَهُمْ مَغْفِرَةٌ وَأَجْرٌ كَبِيرٌ» (الملك، ۱۲).
 رستگار شده: «وَ مَنْ يُطِعِ اللَّهَ وَ رَسُولَهُ وَ يَخْشِ اللَّهَ وَ يَتَّقِهِ فَأُولَٰئِكَ هُمُ الْفَائِزُونَ» (النور، ۵۲).

و در بهشت جاویدان خواهند بود: «جَزَاؤُهُمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ جَنَّاتٌ عَدْنٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا أَبَدًا رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ وَ رَضُوا عَنْهُ ذَلِكَ لِمَنْ خَشِيَ رَبَّهُ» (البينة، ۸).

از خدای متعال رسیدن به «مقام خشیت» را به حق اولیائش، مسألت می‌کنیم: «اللَّهُمَّ اَمْلَأْ قَلْبِي حُبًّا لَكَ وَ خَشْيَةً مِنْكَ وَ تَصَدِيقًا وَ اِيْمَانًا بِكَ وَ فَرَقًا مِنْكَ وَ شَوْقًا اِلَيْكَ يَا ذَا الْجَلَالِ وَ الْاِكْرَامِ» (شیخ کلینی، الکافی، ج ۲، ص ۵۸۶).

